

Hindi Urdu for Health

The Practice of Medicine in Hindi and Urdu

repositories.lib.utexas.edu/handle/2152/64261

Hindi Urdu Flagship | South Asia Institute | Department of Asian Studies | The University of Texas at Austin

Ayurvedic Diagnosis and Treatment

Diagnosis in Ayurveda is based on the ancient conception of ailments in the body generated by three primary kinds of elemental humours: those that accrue from kapha (phlegm), those that are generated by pitta (bile) and, those that result from imbalance of the vata (air). The primary cause of an ailment in the body is regarded as an imbalance between these three fundamental elements. Diagnosis, again, involves three kinds of preliminary tests: by examining the pulse, by looking at the physical features of the patient, and by asking pertinent questions to the patient. While this may sound fairly simple, the exact method of examining the pulse, for example, comes from a long period of experience. Similarly, drawing conclusions from the physical appearance of the patient requires a lot of knowledge and experience. These video clips throw some light on how Ayurvedic doctors use this knowledge for patient treatment.

DOCTOR-PATIENT CONVERSATION

Video URI: hdl.handle.net/2152/65551

Contents:

Hindi Transcription	2
Hindi Vocabulary	4
Hindi Questions	7
Urdu Transcription.....	8
Urdu Vocabulary	10
Urdu Questions	12

Hindi Transcription

चन्द्र पाल जी...
चन्द्र पाल...
हां...
उम्र कितनी है?
साठ साल लगा लो...
क्या दिक्कत है भैया आपको?
अरे खोलो मत, कैसे हुआ ये?
खोलो मत भई... कैसे हुआ?
ये इन दिनों में ही आ के उभरता है...
हूं...
इन दिनों में ही आ के उभरता है, सर्दियों में...
अच्छा, तो अभी क्या लगाया हुआ है इसमें?
ये दवाई डाल ली थी पट्टी की वजह से...
क्या दवाई डाली थी?
बैटाडीन...
हूं...
बैटाडीन...
बीटाडीन... अच्छा...
पट्टी ये चप्पल की वजह से...
अच्छा... तो ये खासकर सर्दी में होता है...
ये खासकर सर्दी में होता है जी, अब देखो सारे पैर पे हो रहा है ये...
गर्मी में ठीक रहता है ये?
गर्मी में ठीक रहता है, इस टाइम फटता है जी...
अच्छा... तो कोई दवाई नहीं ली इसके लिये?
नहीं, दवाई पहले ली थी जी, अब तो नहीं...
क्या दवाई ली थी...
वो तो इंग्लिश दवाई ली थी...
इंग्लिश दवाई... नाम याद है आपको दवाई का...
नहीं जी... नाम याद नहीं है...
कैसी दवाई थी, खाने की या लगाने की?
खाने की भी थी...
अच्छा...
लगाने की भी थी...
दिखाओ, जरा ये वाला पैर दिखाओ...

ये तो चोट लगी पड़ी है...
और ये, ये भी उसी की वजह से हो रहा है?
ये चोट लगी थी जी, मार्बल का पत्थर गिरा था इस पर...
अच्छा... तो...
तो खुजली लगती है इसमें जी...
ये जो परेशानी है वो सिर्फ पंजे पर ही है?
हां जी...
तो कब से हो रहा है ये, अभी इस सीज़न में?
अभी, बस सर्दी शुरू हुई है तब शुरू होया है जी... जब फटना शुरू हो जाता है पैर... इसमें से खून भी निकल आता है जी...
अपने आप ही खून...
अभी तो आपने दवाई लगा रखी है इस पे... मत खोला इसको... ठीक है... ये जब तक आप दवाई खाओगे नहीं...
हां जी...
अंदर से जब तक जड़ खत्म नहीं होगी, तब तक नहीं खत्म होगा ये...
हां जी...
ठीक है ना...
दवाई तो खाउंगा जी अब...
हां... तो और कोई दवाई तो नहीं खाते हो आप?
नहीं जी, और कोई दवाई नहीं है...
और तो कोई लगाने की?
नहीं जी...
सिर्फ बीटाडीन ली थी...
जी...
शूगर की जांच कराई है आपने कभी?
पहले कराई थी जी, अब तो नहीं कराई...
अच्छा, तब क्या था?
जब तो बिल्कुल नॉर्मल था जी...
अच्छा, शूगर नहीं था?
हां...
ब्लड प्रेशर कैसा रहता है?
वो तो जी उसी टाइम पर करवाया था, जिस टाइम पर मैंने दिखाया था जी...
अच्छा...
तकरीबन चार-पांच साल हो गये...
ठीक है...
अभी एक वो है जी...
क्या है?
गठल जैसी होवै है यहां...

अच्छा... अच्छा... अच्छा...
 पानी की ढाल है वो...
 पेट ठीक रहता है भैया?
 हां जी...
 कब्ज तो नहीं रहती?
 नहीं जी...
 ये भी आप पंद्रह दिन के बाद आकर दिखा लेना...
 ठीक है जी...
 ठीक है...
 और दवाईयां आपको रैगुलर लेनी पड़ेंगी... कम से कम दो महीने तक... ठीक है...
 ठीक है जी...
 ये सारी दवाईयों को मिला के एक पाउडर बन जायेगा, ये सुबह लेना है आधा चम्मच, खाली पेट...
 ठीक है जी...
 खाने के साथ...
 ठीक है जी...
 शाम को लेना है खाने से पहले, आधा चम्मच...
 ठीक है जी...
 ये पीने की दवाई है...
 ठीक है जी...
 खाना खाने के बाद दो चम्मच...
 दो चम्मच दवा, दो चम्मच पानी...
 ठीक है जी...
 ठीक है... और इसके साथ ही ये दो गोली ये लेनी हैं...
 ठीक है जी...
 ये दवाई आपको बाजार से लेनी है...
 हां जी...
 ये पीछे दो दवाई लिखी हैं, ये यहीं से मिल जायेंगी...
 हां जी...
 अंदर जा के, वहां से ले लो...
 हां जी...

Hindi Vocabulary

How old	उम्र कितनी है
What is wrong	क्या दिक्कत है
How did this happen	कैसे हुआ ये

Emerging	उभरता
In winter	सर्दियों में
What have you applied	क्या लगाया हुआ
Had taken medicine	दवाई डाल ली थी
Because of the bandage	पट्टी की वजह से
What medicine have you used	क्या दवाई डाली थी
Bandage, splint	पट्टी
Sandal	चप्पल
Especially	खासकर
It will be in winter	सर्दी में होता है
Now look	अब देखो
On the entire leg	सारे पैर पे
It stays fine in summer	गर्मी में ठीक रहता है
Breaks	फटता
Did not take medicine	दवाई नहीं ली
Had taken medicine before	दवाई पहले ली थी
Had taken what medicine	क्या दवाई ली थी
What medicine was it	कैसी दवाई थी
Oral or external (application)	खाने की या लगाने की
Was it oral also	खाने की भी थी
Was it for external application also	लगाने की भी थी
Show	दिखाओ
Show the foot	पैर दिखाओ
There's a wound	चोट लगी पड़ी है
For that reason	उसी की वजह से
I got hurt	चोट लगी थी
A stone had fallen on it	पत्थर गिरा था इस पर
Starts itching	खुजली लगती है
Problem, difficulty, trouble, complication, worry	परेशानी
Ball of the foot and toes	पंजे पर

Since when is it...	कब से हो रहा है ये
Blood also comes out	खून भी निकल आता है
Blood	खून
Root, foundation	जड़
Any other medicine	और कोई दवाई
Do you eat	खाते हो
There is no other medicine	और कोई दवाई नहीं है
	कोई लगाने की
A sugar check is done	शूगर की जांच कराई है
Was done before	पहले कराई थी
Now it isn't done	अब तो नहीं कराई
What happened then	तब क्या था
Was pretty normal	बिल्कुल नॉर्मल था
There was no sugar	शूगर नहीं था
How is the blood pressure	ब्लड प्रेशर कैसा रहता है
Knot	गठल
The water is good	पानी ठीक रहता है
After fifteen days	पंद्रह दिन के बाद
To show	दिखा लेना
At least	कम से कम
Take in the morning	सुबह लेना है
Half spoonful	आधा चम्मच
Empty stomach	खाली पेट
With food	खाने के साथ
Take in the evening	शाम को लेना है
Before eating	खाने से पहले
Medicine to drink	पीने की दवाई
After eating food	खाना खाने के बाद
Two spoonfuls of water	दो चम्मच पानी
Two pills	दो गोली
Get medicine at the market	दवाई आपको बाजार से लेनी है

Two medicines are prescribed at the back	पीछे दो दवाई लिखी हैं
It will be found here	यहीं से मिल जायेंगे

Hindi Questions

चन्द्रपाल जी के पैर के लिये कौन सी दवाई लगाते हैं?

- 1 टायलनोल
- 2 एनासिन
- 3 बैटाडीन
- 4 क्रोसीन

चन्द्रपाल जी को पैरों की तकलीफ़ किस मौसम में होती है?

- 1 बरसात में
- 2 गरमी में
- 3 सर्दी में
- 4 सब मौसम में

चन्द्रपाल जी को पीने की दवा कैसे लेनी है?

- 1 खाने के साथ
- 2 खाली पेट
- 3 खाना खाने के बाद
- 4 सोने से पहले

Urdu Transcription

چندر پال جی۔۔۔
چندر پال۔۔۔
ہاں۔۔۔
عمر کتنی ہے؟
ساٹھ سال لگا لو۔۔۔
کیا دقت ہے بھیا آپ کو؟
ارے کھولو مت، کیسے ہوا ہے؟

کھولو مت بھئی۔۔۔ کیسے ہوا؟
یہ ان دنوں میں ہی آ کے ابھرتا ہے۔۔۔
ہوں۔۔۔
ان دنوں میں ہی آ کے ابھرتا ہے، سردیوں میں۔۔۔
اچھا، تو ابھی کیا لگایا ہوا ہے اس میں؟
یہ دوائی ڈال لی تھی پٹی کی وجہ سے۔۔۔
کیا دوائی ڈالی تھی؟
بیٹاڈن۔۔۔
ہوں۔۔۔
بیٹاڈن۔۔۔
بیٹاڈن۔۔۔ اچھا۔۔۔
پٹی یہ چپل کی وجہ سے۔۔۔
اچھا۔۔۔ تو یہ خاص کر سردی میں ہوتا ہے۔۔۔
یہ خاص کر سردی میں ہوتا ہے جی، اب دیکھو سارے پیر پہ ہو رہا ہے یہ۔۔۔
گرمی میں ٹھیک رہتا ہے یہ؟
گرمی میں ٹھیک رہتا ہے، اس ٹایم پھٹتا ہے جی۔۔۔
اچھا۔۔۔ تو کوئی دوائی نہیں لی اس کے لئے؟
نہیں، دوائی پہلے لی تھی جی، اب تو نہیں۔۔۔
کیا دوائی لی تھی۔۔۔
وہ تو انگلش دوائی لی تھی۔۔۔
انگلش دوائی۔۔۔ نام یاد ہے آپ کو دوائی کا۔۔۔
نہیں جی۔۔۔ نام یاد نہیں ہے۔۔۔
کیسی دوائی تھی، کھانے کی یا لگانے کی؟
کھانے کی بھی تھی۔۔۔
اچھا۔۔۔
لگانے کی بھی تھی۔۔۔
دکھاؤ، ذرا یہ والا پیر دکھاؤ۔۔۔
یہ تو چوٹ لگی پڑی ہے۔۔۔
اور یہ، یہ بھی اسی کی وجہ سے ہو رہا ہے؟
یہ چوٹ لگی تھی جی، ماربل کا پتھر گرا تھا اس پر۔۔۔
اچھا۔۔۔ تو۔۔۔
تو کھجلی لگتی ہے اس میں جی۔۔۔

یہ جو پریشانی ہے وہ صرف پنجے پر ہی ہے؟
ہاں جی۔۔۔
تو کب سے ہو رہا ہے یہ، ابھی اس سیزن میں؟
ابھی، بس سردی شروع ہوئی ہے تب شروع ہوتا ہے جی۔۔۔ جب پھٹنا شروع ہو جاتا ہے پیر۔۔۔ اس میں سے
خون بھی نکل آتا ہے جی۔۔۔ اپنے آپ ہی خون۔۔۔
ابھی تو آپ نے دوائی لگا رکھی ہے اس پہ۔۔۔ مت کھولو اس کو۔۔۔ ٹھیک ہے۔۔۔ یہ جب تک آپ دوائی کھاؤ گے
نہیں۔۔۔
ہاں جی۔۔۔
اندر سے جب تک جڑ ختم نہیں ہوگی، تب تک نہیں ختم ہوگا یہ۔۔۔
ہاں جی۔۔۔
ٹھیک ہے نا۔۔۔
دوائی تو کھاؤنگا جی اب۔۔۔
ہاں۔۔۔ تو اور کوئی دوائی تو نہیں کھاتے ہو آپ؟
نہیں جی، اور کوئی دوائی نہیں ہے۔۔۔
اور تو کوئی لگانے کی؟
نہیں جی۔۔۔
صرف بیٹاڈین لی تھی۔۔۔
جی۔۔۔
شوگر کی جانچ کرائی ہے آپ نے کبھی؟
پہلے کرائی تھی جی، اب تو نہیں کرائی۔۔۔
اچھا، تب کیا تھا؟
جب تو بالکل نارمل تھا جی۔۔۔
اچھا، شوگر نہیں تھی؟
ہاں۔۔۔
بلڈ پریشر کیسا رہتا ہے؟
وہ تو جی اسی ٹائم پر کروایا تھا، جس ٹائم پر میں نے دکھایا تھا جی۔۔۔
اچھا۔۔۔
تقریباً چار پانچ سال ہو گئے۔۔۔
ٹھیک ہے۔۔۔
ابھی ایک وہ ہے جی۔۔۔
کیا ہے؟
گٹل جیسی ہووے ہے یہاں۔۔۔
اچھا۔۔۔ اچھا۔۔۔ اچھا۔۔۔
پانی کی ڈھال ہے وہ۔۔۔
پیٹ ٹھیک رہتا ہے بھئی؟
ہاں جی۔۔۔
قبض تو نہیں رہتی؟
نہیں جی۔۔۔
یہ بھی آپ پندرہ دن کے بعد آ کر دکھا لینا۔۔۔
ٹھیک ہے جی۔۔۔

ٹھیک ہے۔۔۔
 اور دوائیاں آپ کے ریگنر لینی پڑینگے۔۔۔ کم سے کم دو مہینے تک۔۔۔ ٹھیک ہے۔۔۔
 ٹھیک ہے جی۔۔۔
 یہ ساری دوائیوں کو ملا کے ایک پاؤنڈر بن جائیگا، یہ صبح لینا ہے آدھا چمچ، خالی پیٹ۔۔۔
 ٹھیک ہے جی۔۔۔
 شام کو لینا ہے کھانے سے پہلے آدھا چمچ۔۔۔
 ٹھیک ہے جی۔۔۔
 یہ پینے کی دوائی ہے۔۔۔
 ٹھیک ہے جی۔۔۔
 کھانا کھانے کے بعد دو چمچ۔۔۔
 دو چمچ دوا، دو چمچ پانی۔۔۔
 ٹھیک ہے جی۔۔۔
 ٹھیک ہے۔۔۔ اور اس کے ساتھ ہی یہ دو گولی یہ لینی ہیں۔۔۔
 ٹھیک ہے جی۔۔۔
 یہ دوائی آپ کو بازار سے لینی ہے۔۔۔
 ہاں جی۔۔۔
 یہ پیچھے دو دوائی لکھی ہیں، یہ یہں سے مل جائینگے۔۔۔
 ہاں جی۔۔۔
 اندر جا کے، وہاں سے لے لو۔۔۔
 ہاں جی۔۔۔

Urdu Vocabulary

How old	عمر کتنی ہے
What is wrong	کیا دقت ہے
How did this happen	کیسے ہوا یہ
Emerging	ابھرتا
In winter	سردیوں میں
What have you applied	کیا لگایا ہوا ہے
Had taken medicine	دوائی ڈال لی تھی
Because of the bandage	پٹی کی وجہ سے
What medicine have you used	کیا دوائی ڈالی تھی
Bandage, splint	پٹی
Sandal	چپل
Especially	خاص کر
It will be in winter	سردی میں ہوتا ہے

Now look	اب دیکھو
On the entire leg	سارے پیٹ پہ
It stays fine in summer	گرمی میں ٹھیک رہتا ہے
Breaks	پھٹتا
Did not take medicine	دوائی نہیں لی
Had taken medicine before	دوائی پہلے لی تھی
Had taken what medicine	کیا دوائی لی تھی
What medicine was it	کیسی دوائی تھی
Oral or external (application)	کھانے کی یا لگانے کی
Was it oral also	کھانے کی بھی تھی
Was it for external application also	لگانے کی بھی تھی
Show	دکھاؤ
Show the foot	پیر دکھاؤ
There's a wound	چوٹ لگی پڑی ہے
For that reason	اسی کی وجہ سے
I got hurt	چوٹ لگی تھی
A stone had fallen on it	پتھر گرا تھا اس پر
Starts itching	کھجلی لگتی ہے
Problem, difficulty, trouble, complication, worry	پریشانی
Ball of the foot and toes	پنچے پر
Since when is it...	کب سے ہو رہا ہے یہ
Blood also comes out	خون بھی نکل آتا ہے
Blood	خون
Root, foundation	جڑ
Any other medicine	اور کوئی دوائی
Do you eat	کھاتے ہو
There is no other medicine	اور کوئی دوائی نہیں ہے
One for external application	کوائی لگانے کی
A sugar check is done	شوگر کی جانچ کرائی ہے
Was done before	پہلے کرائی تھی
Now it isn't done	اب تو نہیں کرائی

What happened then	تب کیا تھا
Was pretty normal	بالکل نارمل تھا
There was no sugar	شوگر نہیں تھا
How is the blood pressure	بلڈ پریشر کیسا رہتا ہے
Knot	گٹھل
The water is good	پانی ٹھیک رہتا ہے
After fifteen days	پندرہ دن کے بعد
To show	دکھا لینا
At least	کم سے کم
Take in the morning	صبح لینا ہے
Half a spoonful	آدھا چمچ
Empty stomach	خالی پیٹ
With food	کھانے کے ساتھ
Take in the evening	شام کو لینا ہے
Before eating	کھانے سے پہلے
Medicine to drink	پینے کی دوائی
After eating food	کھانا کھانے کے بعد
Two spoonfuls of water	دو چمچ پانی
Two pills	دو گولی
Get medicine at the market	دوائی آپ کو بازار سے لینی ہے
Two medicines are prescribed at the back	پیچھے دو دوائی لکھی ہیں
It will be found here	یہں سے مل جائینگے

Urdu Questions

مریض کو دقت کس موسم میں ہوتی ہے؟

- 1 سردیوں میں
- 2 گرمیوں میں
- 3 بہار میں
- 4 خزاں میں

مریض کو کم سے کم کتنے دن دوائی لینی ہوگی؟

1 پندرہ دن

2 ایک مہینہ

3 دو مہینے

4 ایک سال